

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Nouo Testamento Quatuor Eua[n]gelia

Erasmus, Desiderius

Erphordie, 1520

VD16 B 4591

Evangelivm Secvndvm Marcvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34488

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

INITIUM EVANGELII IESU

Christi filij dei, sicut scriptum est in prophetis: Ecce ego mitto nunciū meū ante faciem tuam, qui preparabit viā tuam ante te. Vox clamantis in deserto: Parate viam domini, rectas facite semitas eius. Baptizabat Ioannes in deserto, prædicans baptismū pœnitentiæ in remissionē peccatorū. Et egrediebantur ad eū tota Iudæa regio, ac Hierosolymitæ, & baptizabatur oēs ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata sua. Erat autē Ioannes vestitus pilis cameli & zona pellicea circa lumbos suos, vescabaturq; locustis ac melle sylvestri, & prædicabat, dicens: Venit is qui fortior est me post me, cuius non sum idoneus ut procūbens soluam corrigiam calciamentorū eius. Ego quidem baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis, venit Iesus a Nazareth galilææ, & baptizatus est a Ioāne in Iordane. Et statim cū ascēderet ex aqua vidit diffindi cœlos, & spiritū quasi colūbā descēdentē super illū. Et vox facta est de cœlis: Tu es ille fili⁹ me⁹ dilect⁹, in q̄ mihi bene cōplacitū est. Et cōtinuo spiritus illū expellit in desertū, & erat illic in deserto dies q̄draginta, & tentabatur a satana, eratq; cū feris, & angeli ministrabant illi. Postquā autē cōprehensus esset Ioannes, venit Iesus in Galilæā, prædicās euāgelium regni dei, & dicens: Impletū est tēpus, instatq; regnū dei, resipiscite & credite euāgelio. Cū ambularet autē iuxta mare Galilææ, vidit Simonem &

H

SECUNDVM.

Andreā fratrem eius, iacentes retia in mare, erāt em̄ piscatores. Et dixit eis Iesus: Sequamini me, & faciā vt efficiamini piscatores hominū. Ac p̄tinus relictis retib⁹ suis, secuti sunt eū. Et progressus illinc pusillū, vidit Iacobū filiū Zebedæi, & Ioannē fratrem ei⁹, qui & ipsi in nauī recōcinnabāt retia, statimq; vocauit illos. Et illi relicto patre suo Zebedæo in nauī cū mercenarijs, secuti sunt eū. Et ingrediunt̄ Capernaū, & statim sabbatis ingressus in synagogā docebat eos. Et stupebant sup̄ doctrina ei⁹. Erat em̄ docēs eos tanquā autoritate p̄dicitus, & non sicut scribæ. Et erat in synagoga eorū hō obnoxius spiritui immūdo, & exclamauit, dicens: Ah, Quid rei nobis tecū est Iesu Nazarenæ? Venisti ad perdedū nos? Noui te qui sis, nimirū ille sanctus dei. Et in crepauit illū Iesus dicens: Obmutescē & exi ab homie. Et cū discerpisset eum spiritus immundus, exclamassetq; voce magna, exijt ab eo. Et obstupuerunt om̄es, ita vt conquirerent inter se, dicentes: Quid est hoc? Quē doctrina noua hæc? quia cū autoritate etiam spiritibus immundis imperat, & obediunt ei? Emanauit autē fama eius statim in totā vndiq; regionē Galilæę finitimā. Et protinus e synagoga egressi, venerunt in domū Simonis & Andreæ cū Iacobo & Ioanne. Socrus autē Simonis decūbebat febricitans, & continuo dicunt ei de illa. Et accedens erexit eā, apprehensa manu ei⁹, & reliquit eā febris ilico, ac ministrabat eis. Vespero vero, cū occidisset sol, afferebant ad eū oēs male habentes, & qui a dæmonijs agitabant. Et ciuitas tota congregata erat ad hostium, & sanauit multos qui ægrotabant varijs morbis, & dæmonia multa eijciebat.

MARCVM. Fo. XXXVIII.

bat: & nō sinebat loqui dæmonia, quod ipsum nossent, Et mane
 multa adhuc nocte cū surrexisset egressus est, & abiit Iesus in de-
 sertū locū, ibiq; orabat, & psecutus est eum Simon, & qui cū illo
 erant, & cū inuenissent eū, dicūt ei: Oēs te querūt. Et ait illis: Ea-
 mus in proximos vicos, vt & ibi prædicem: In hoc em̄ egressus
 sum. Et prædicabat in synagogis eorū, & in tota Galilæa, & dæ-
 monia eiiciebat. Et venit ad eū leprosus deprecans eū, eiq; ad ge-
 nua accidens, ac dicens illi: Si vis potes me mundare. Iesus autē
 misertus, p̄tensa manu, tetigit illū, & dicit ei: Volo, mundus esto
 Et cū dixisset, statim discessit ab eolepra, & mūdatus est: Et com-
 minatus ei, statim emisit illū, dicitq; ei: Vide ne cui quicq; dicas,
 sed abi te ipsum ostende principi sacerdotū, & offeret p̄ emūdatiōe
 tui, quæ præcepit Moses in testimoniū illis. At ille egressus cœ-
 pit prædicare multa, & diuulgare sermonē, ita vt iam non posset
 Iesus manifeste introire in ciuitatē, sed foris in desertis locis erat,
 & veniebant ad eum vndiq;

¶ CAPVT. II.

T iterum intrauit Capernaū post dies aliquot, & au-
 ditum est quod in domo esset, & protinus congrega-
 ti sunt multi, adeo vt iam nō caperēt eos, nec illa loca
 quæ erant circa ianuā, & loquebat̄ eis sermonē. Et venient ad eū
 ferentes paralyticū, qui a quatuor portabā: & cū nō possent ap-
 propinquare illi p̄ turba, nudauerunt tectū ædiū in quib⁹ erat,
 profossoq; tecto funibus demittunt grabatū, in quo paralyticus
 decūbebat. Cum autē vidisset Iesus fidē illorū, ait paralytico: Fili,
 H ij

remittant tibi peccata tua. Erat autē illic quidā de scribis sedēs,
 & cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquit̄ blasphemias?
 Quis potest remittere peccata, nisi solus deus? Et protinus ubi
 cognouisset Iesus spiritu suo, quod sic cogitarent intra sese, dicit
 illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Vtrū est facilius di-
 cere paralytico, remittant tibi peccata, an dicere, surge & tolle gra-
 batū tuū & ambula? Vt autē sciatis quod filius hominis habet pote-
 statem in terra remittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge
 ac tolle grabatū tuū, & abi in domū tuā. Et statim surrexit, sub-
 latoq; grabato egressus est in conspectu omnīū, adeo ut stupe-
 rent omēs & glorificarent deū, dicentes: Nunquā sic vidimus. Et
 egressus est rursus ad mare, omīscq; turba veniebat ad eū, ac doce-
 bat eos. Et cū præteriret Iesus vidit Leui Alphæi filium, sedentē
 ad teloneū, & ait illi: Sequere me. Isq; surgens secutus est eum. Et
 factū est, cū accūberet in domo illi⁹, multi etiā publicani & pec-
 catores simul discūbebant cū Iesu & discipulis ei⁹. erant em̄ mul-
 ti qui secuti fuerant eū. Et scribæ ac pharisæi cū vidiissent eū capi-
 entē cibū cū publicanis & peccatoribus, dicebāt discipulis eius:
 Quid est, qđ cū publicanis & pctōrib⁹ edit ac bibit? Hoc audito
 Iesus, ait illis: Nō opushnt q; valent, medico, sed qui male habēt.
 Nō veni ad vocandū iustos, sed peccatores ad pœnitentiā. Et di-
 scipuli Ioannis ac pharisæorū ieiunabant, veniuntq; & dicunt il-
 li: Quare discipuli Ioannis & pharisæorū ieiunant, tui autē disci-
 puli nō ieiunant? Et ait illis Iesus: Num pnt filij thalami nuptia-
 lis, in quo cū illis sponsus est, ieiunare? Quādiu habēt secū spon-

MARCVM. **FO. XXXIX.**

sum, nō possunt ieiunare. Venient autē dies, cū auferet ab eis spon-
sus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Et nemo assumentū panni
rudis assuit vestimento veteri, alioquin aufert supplementū eius
nouū a veteri, & peior scissura fit. Et nemo mittit vinū mustum
in vtres veteres, alioqui dirumpit vinū mustū vtres, & vinum ef-
fundit, & vtres pereunt, sed vinū mustū in vtres nouos mitti de-
bet. Et accidit, vt transfret sabbatis per segetes, & coeperunt disci-
puli eius inter viā vellere spicas, & pharisæi dicebant ei, ecce cur
faciunt sabbatis, quod non licet? Et ipse ait illis: Nunquā legistis
quid fecerit Dauid, cū opus haberet, & esuriret ipse & qui cū eo
erant? quomodo ingressus sit in domū dei sub Abiathar princi-
pe sacerdotū, & panes propositionis comederit, quos non licet
edere nisi sacerdotibus: & dederit etiā ihs qui secū erant? Et dice-
bat illis: Sabbatū propter hominē factū est, non hō propter sab-
batum. Itaq; dñs est filius hominis etiam sabbati.

¶ **CAPVT. III.**

T introiuit iterū in synagogā, & erat ibi homo arefa-
ctam habens manū: & obseruabant eum, an sabbatis
sanaturus esset eū, vt accusarent illū. Et ait homi, hñcti
manū arefactā: Surge in mediū. Et dicit illis: Vtrū licet sabbatis
benefacere, an malefacere? animam seruare, an occidere? At illi
tacebāt. Et cū circūspexisset eos cū iracūdia, cōdolescēs sup cecita-
te cordis eorū, dicit hoī: Extēde manū tuā: & extendit: & restitū-
ta est manū illius sana, vt altera. Egressi vero pharisæi, statim vna
cū Herodianis consiliū inibant aduersus eū, vt illū perderent. *Ie-*
H iij

SECUNDVM

sus aut̄ cum discipulis suis secessit ad mare: & ingens multitudo
 a Galilæa secuta est eū, & ab Iudæa & ab Hierosolymis, & ab Idu-
 mæa, & trans Iordanē: & qui circa Tyrū habitabāt ac Sidonē, ho-
 minū multitudo magna, qui cū audissent quæ faciebat, venerunt
 ad eum. Et Iussit Iesus discipulis suis, vt nauicula sibi deseruieret
 .pp̄ter turbā, ne ip̄m p̄merent. Multos em̄ sanauerat, ita vt irue-
 rent in eū, quo illū tangerēt, quotquot affligebant. Et spiritus im-
 mundi cū illū vidissent, procidebāt ei, & clamabant dicentes: Tu
 es filius dei: & vehementer interminabāt eis, ne se manifestū fa-
 cerēt. Et ascendit in montē, ac vocat ad se quos voluit ipse: & ve-
 nerūt ad eū. Et fecit duodecim vt essent secum, & vt emitteret eos
 ad prædicandū, vtq; haberēt potestātē sanandi morbos, eijciendiq;
 demonia. Et imposuit Simoni nomē Petrus: & Iacobū filiū Zei-
 bedæi, & Ioannē fratrem Iacobi, & imposuit eis nom̄a Boanerges,
 qđ est, filij tonitru: & Andream, & Philippū, & Bartholomeū,
 & Matthæū, & Thomā, & Iacobū Alphæi filiū, & Thaddæū, &
 Simonē cananēū, & Iudā Iscariotē q̄ & prodidit illū. Et veniunt
 in domū, & cōuenit iterum turba, sic vt non liceret illis vel panes
 edere: & cū audissent qui ad illū attinebant, exierūt vt manus inij-
 cerēt in eū. Dicebant em̄, in furorē versus est. Et scribæ q̄ ab Hie-
 rosolymis descenderāt, dicebāt: Beelzebul habet, & p̄ principem
 dæmoniorū eijcit dæmonia. Et ad se vocatis eis, in parabolis di-
 cebat illis: Quomō potest satanas satanā eijcere? Et si regnum ad-
 uersus sese diuisum fuerit, nō potest stare regnū illud. Et si dom⁹
 cōtra semetipsā diuisa fuerit, non pōt stare dom⁹ illa: & si satanas

MARCVM. Fo. XL.

insurrexit aduersus semetipsum ac diuisus est, non potest stare, sed finem habet. Non potest quisq̄ vasa fortis, ingressus in domum illius, diripere, nisi prius fortem alligarit, & tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis: Omnia remittentur filiis hoīm peccata, & conuicia, quibuscunq; conuiciati fuerint. At qui cōuiciū dixerit in spiritū sc̄m, nō habet remissionē in æternū, sed obnoxius est æterno iudicio. Dicebāt em̄, sp̄m̄ immundū habet. Et veniūt mater eius & fratres, & foris stantes, miserūt ad eum qui euocarent eū, & sedebat turba circa eū, dicūtq; ei: Ecce mater tua & fr̄es tui foris q̄runt te. Et r̄ndit eis, dicens: Quæ est mater mea, & fratres mei? Et cū circūspexisset, in circuitu circū se discipulos sedentes, ait: Ecce mater mea, & fratres mei. Qui em̄ fecerit voluntatem dei, hic frater meus, & soror mea, & mater est.

¶ CAPVT. III.

T iterum cœpit docere iuxta mare, & congregata est ad eum turba multa, ita vt nauim ingressus, sederet in mari, & rota turba iuxta mare in terra erat, & docebat eos per parabolas multa, & dicebat illis in doctrina sua: Audite, Ecce exibat seminator ad seminandū. & accidit inter seminādū, aliud quidē cecidit secus viā, veneruntq; volucres cœli & comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa, vbi non habuit terram multā, & statim exortū est, quod non haberet altitudinem terræ sole aut̄ exorto, æstu affectū est: & eo quod nō haberet radicē, exaruit. Et aliud cecidit in spinas, & succreuerūt spinæ ac suffocauerunt illud, & fructū non dedit. Et aliud cecidit in terrā bo-

SECUNDVM.

nam, & dabit fructū emergentē atq; crescentē : & afferebat vnum
 triginta, & vnū sexaginta, & vnū centū. ac dicebat illis: Qui habet
 aures ad audiendū, audiat. Cū autē coepisset esse solus, interroga-
 uerunt eū hi qui circū illū erant cū duodecim, de parabola, & dice-
 bat eis: Vobis datū est nosse mysteriū regni dei, illis autē qui foris
 sunt p̄ parabolas oīa fiunt: vt vidētes videāt, & nō cernāt: & audi-
 entes audiāt, & non intelligāt: neq; cōuertant, & remittantur eis
 peccata. Et ait illis: Nescitis parabolā hāc? & quō oēs parabolas
 cognoscetis? Seminatore ille sermonē seminat. Isti vero sunt, quos
 alij iuxta viā dicunt vbi seminat sermo, & cū audierint, cōfessim
 venit satanas, & aufert sermonē q̄ seminat⁹ est in cordibus eorum
 Et alij sunt similiter q̄ in petrosa semē excipiūt: qui cū audierint
 sermonē, statim cū gaudio accipiūt illud, & nō hnt radicem in se,
 sed tēporarij sunt: deinde coorta afflictione aut p̄secutione p̄pter
 sermonē, cōfessim offendunt. Et alij sunt qui in spinas semē exci-
 piūt, hi sunt qui sermonē audiūt, & sollicitudines s̄culi hui⁹ ac de-
 ceptio diuitiarū, ceterarūq; reḡ cupiditates introeūtes, suffocant
 sermonē, ac reddiūt infructifer. Et alij sunt qui in terrā bonā semē
 exceperūt, qui audiūt v̄bū & suscipiūt, & fructificant, ita vt aliud
 granū adferat triginta, aliud sexaginta, aliud centū. Et dicebat illi-
 lis: Num lucerna incendiūt, vt subter modiū ponat, aut subter le-
 ctū? Nōne vt super cādelabrū ponat? Nō est em̄ quicq; occultum,
 qđ nō manifestet: neq; fuit secretū, sed vt in propatulū veniat. Si
 quis habet aures ad audiendū, audiat. Et dicebat illis: Videte quid
 audiatis: Qua mensura metimini, alij metient vobis, & adjiciet

vobis qui auditis: Qui enim habet, dabitur illi: & qui non habet, etiam quod habet, auferet ab eo, & dicebat: Sic est regnum dei, quemadmodum si homo faciat sementem in terram, ac dormiat, atque ille exurgat nocte ac die: segetesque germinet, ac surgat in altum dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica, cum autem productus fuerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei? aut qua collatione conferemus illud? Est sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quae sunt in terra: & cum seminatum fuerit, exurgit, & fit maius omnibus oleribus: & facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra eius aues caeli nidificare. Et talibus multis parabolis loquabatur eis sermonem, prout poterant audire, sine parabola vero non loquebatur eis, seorsim autem discipulis suis exponebat omnia. Et ait illis in die illo cum facta esset vespera: Transeamus in vltiorē ripam. Et dimissa turba, assument eum ita ut erat in naui, sed & aliae nauiculae erant cum illo. Et oritur procella venti magna, & fluctus irruebant in nauim, ita ut illa iam impleretur. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens, & excitat eum, dicuntque illi: Praeceptor, non est tibi curae, quod perimus? Et excitatus increpauit ventum, dixitque mari: Tace, obmutesce, & coquieuit ventus, factaque est tranquillitas magna, & ait illis: Quid timidi estis adeo? Qui sit ut non habeatis fiduciam? Et timuerunt timore magno, dicebantque inter sese: Quisnam hic est, quia & ventus & mare obediunt?

SECUNDVM.

CAPVT. V.

T venerunt traiecto mari in regionē Gadarenorum &
 Egressoq; ei de nauī, statim occurrit e monumētis ho-
 mo spiritui obnoxius imundo, q; domiciliū habebat in monumē-
 tis: Et neq; cathenis quisq; poterat eū ligare, p;pterea quod, cū sa-
 pe cōpedibus & cathenis vinctus fuisset, disceptæ essent ab illo
 cathenæ, & cōpedes essent cōminute, neq; quisq; valuisset eū do-
 mare. Et semper die ac nocte in montibus & in monumētis erat
 clamans, & concidens seipsum lapidibus. Cū vidisset autē Iesum
 eminus, cucurrit, & adorauit eū, & clamans voce magna dixit:
 Quid mihi tecū est Iesu fili dei altissimi? adiuro te per deum, ne
 me torqueas. Dicebat em̄ illi: Exi spūs immunde ab hoīe, & in-
 terrogabat eū: Quod tibi nomen est? Et respondit, dicens ei: Legi-
 o mihi nomen est, quia multi sum. Et deprecabā eū multū, ne
 se emitteret extra regionē. Erat autē ibi iuxta montes grex porco-
 rū magnus pascens, & deprecabā eū oēs dæmones, dicētes: Mitte
 nos in porcos, vt in eos introeamus. Et permisit eis statim Iesus.
 Et egressi spūs immūdi ingressi sunt in porcos. Et ferebā grex
 per præcept in mare, erant autē ferme bis mille, & suffocati sunt
 in mari. Porro qui pascebant porcos, fugerunt, & renunciauerūt
 in ciuitatē, & in agros. Et egressi sunt ad videndū quid esset quod
 acciderat, & veniunt ad Iesum, & vident illū qui a dæmonio vexa-
 bā sedentē ac vestitū: & sane mentis, qui habuerat legionē, & ti-
 muerunt. Et narrauerunt illis, qui viderant, qualiter accidisset ei
 qui dæmoniū habuerat, & de porcis. Et rogare cōperūt eum, vt

discederet de finibus ipsorū . Et cū ingressus esset nauim, roga-
 bat illū qui fuerat ad dæmonio corrept⁹, vt esset cū illo: Iesus autē
 nō permisit eū, sed ait illi: Abi in domū tuā ad tuos, & annuncia
 illis quanta tibi dominus fecerit, & misertus sit tui . Et abiit, cœ-
 pit prædicare in decapoli, quāta sibi fecisset Iesus, & oēs mirabā-
 tur. Et cū traiecisset Iesus nauim rursus in vltiorē ripam. cōuenit
 turba multa ad eū, & erat circa mare. Et ecce venit quidā princi-
 pū synagogæ, noīe Iairus: & cū vidisset eū, procidit ad pedes eius
 & deprecabatur eū multū, dicens: Filiola mea in extremis est, oro
 vt venias & imponas illi manus, vt salua sit, & viuet. Et abiit cum
 illo, & sequebāt eū turba multa, & cōprimebāt eū. Et mulier quæ-
 dam, quæ fuerat obnoxia profluuiō sanguinis annos duodecim,
 fueratq; multa perpeffa a cōplurib⁹ medicis, & insumpserat oīa
 sua, neq; quicq; adiuuētū senserat, sed magis in deterius venerat,
 cū audisset de Iesu, venit in turba a tergo, & tetigit vestimentum
 eius. Dicebat em̄: si vel vestimenta eius tetigero: saua ero, Et cō-
 festim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore, quod sa-
 nata esset a flagello . Et statim Iesus in semetipso cognoscēs vir-
 tutē ex sese prodisse, cōuersus in turba, aiebat: Quis tetigit vesti-
 mēta mea? Et dicebāt ei discipuli ipsius: Vides turbā vndiq; pre-
 mentē te, & dicis: qs me tetigit? Et circūspiciebat, vt videret eā q̄
 hoc fecerat. Mulier vero timēs & tremens, sciens quod factū esset
 in se, venit & accidit ei, dixitq; ei omnē veritatē . Ille autē dixit ei:
 Filia, fides tua te seruauit, vade cū pace, & esto sana a flagello tuo
 Adhuc eo loquente veniunt a principe synagogæ, qui dicerent:

SECUNDVM.

Filia tua mortua est, quid ultra vexas magistrū? Iesus autē protinus audito sermone qui dicebatur, ait principi synagogæ: Ne metuas, tantūmodo crede. Et non permisit, ut quisq̄ se sequerēt, præter Petrū & Iacobū & Ioannē fratrem Iacobi. Et venit in domū principis synagogæ, videtq̄ tumultū ac flentes & eiulantes multū, & ingressus ait illis: Quid tumultuamini & ploratis? Puella nō est mortua, sed dormit. Et irridebāt eum. Ipse vero eiectis oibus, assumit patrē & matrē puellæ, & eos qui cū ipso erant, & ingrediē eo vbi puella erat iacēs, & apprehensa manu puellæ, ait illi: Tabitha, cumi, qđ est, si quis interpretetur: Puella, tibi dico, surge. Et cōfestim surrexit puella, & ambulabat. erat em̄ annorū duodecim, & obstupuerūt stupore magno. Et præcepit illis vehementer, ne quisq̄ id sciret, & iussit ut daretur illi quod ederet.

¶ CAPVT. VI.

Tegressus est illinc, venitq̄ in patriā suā, & sequuntur eum discipuli sui, Cumq̄ adesset sabbatū, cōpit in synagoga docere, multiq̄ audientes obstupuerunt, dicentes: Vnde huic hæc? & quæ est sapientia, quæ data est illi? & virtutes tales per manus eius efficiuntur? Nōne hic est faber ille, filius Mariæ, frater Iacobi, & Iose, & Iuda, & Simonis? Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt? Et offendebantur per eum. Dicebat autem illis Iesus: Non est propheta contemptus nisi in patria sua, & inter cognatos, & in familia sua. Et non poterat ibi virtutem vllam edere, nisi quod paucos infirmos, impositis manibus sanauit, ac mirabatur propter incredulitatem eorum, & ob

ambulabat per vicos vndiqꝫ circumiacentes, docens. Et accersit
 sit duodecim, cœpitqꝫ eos emittere binos, ac dabat illis potestatem
 aduersus spiritus immundos. Et præcepit illis, ne quid tollerent
 in viâ, nisi virgã tantũ: non perã, non panem, nõ in zona æs: sed
 calciarẽtur sandalijs, & ne induerent binis tunicis. Et dicebat eis:
 Vbicunqꝫ introieritis in domũ, illic manete donec exeatis illinc,
 Et quicunqꝫ nõ reciperint vos, neqꝫ audierint vos, exeuntes illinc,
 excutite puluerẽ qui est sub pedibus vestris in testimonium illis.
 Amẽ dico vobis: tolerabilius erit Sodomis aut Gomorris in die
 iudicij, quã ciuitati illi. Et egressi prædicabant, vt resipiscerent, &
 dæmonia multa eijciebant, & vngebant oleo multos egros &
 sanabant. Et audiuit rex Herodes (innotuerat enim nomẽ eius)
 dicebatqꝫ: Ioannes ille, qui baptizabat, resurrexit a mortuis, &
 propterea virtutes agunt in illo. Alij dicebant. Helias est: alij ve-
 ro dicebant, propheta est, vel tanquã vnus ex prophetis. Cum
 audisset autem Herodes, ait: Cui ego præcidi caput, Ioannes iste
 est, ipse surrexit a mortuis. Nam ipse Herodes, missis satellitibꝫ
 manus iniecerat in Ioannẽ, & vinxerat eũ in carcere propter He-
 rodiadem vxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam vxorẽ.
 Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet tibi habere vxorem,
 fratris tui. Herodias autẽ insidiabatur illi, volebatqꝫ occidere eum,
 nec poterat. Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum virtu-
 tum ac sanctum, & obseruabat eum: auditocqꝫ eo multa facie-
 bat, & libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidisset,
 cum Herodes in natalitijs cœnam faceret primatibus ac tri-

bunis, & primoribus Galileæ, cunctq̄ introisset filia ipsius Herodias ac saltasset, placuissetq̄ Herodi ac simul accumbentibus, rex ait puellæ: Petere a me quod vis, & dabo tibi. Et iuravit illi, quicquid a me petieris, dabo tibi vsq̄ ad dimidiū regni mei. At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa vero dixit: Caput Ioannis baptistæ. Et ingressa statim cum festinatione ad regem, petiuit dicens: Volo, vt protinus des mihi in lance caput Ioannis baptistæ. Et dolore affectus rex, propter iusiurandum eosq̄ qui simul accumbebant noluit eam reiicere. Et confestim rex misso spicatore iussit inferri caput eius. At ille abiit ac decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in lance, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ. Quo audito, discipuli eius venerunt, & susulerunt cadauer eius, posueruntq̄ illud in monumento. Et congregantur apostoli ad Iesum, ac renunciauerunt ei omnia, & quæ egissent, quæq̄ docuissent. Et ait illis: Venite vos soli seorsim in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim qui venissent & abissent multi, ac ne cibum quidem capere vacabat. Et abiit in desertum locum nauigio seorsim. Et viderunt eos abeuntes, turbae: & agnouerunt eum multi, & itinere pedestri ex omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc, & præuenerunt eos, conueneruntq̄ ad illum. Et egressus vidit turbam multā Iesus, & affectu misericordiæ tactus est ergo eos, quia erant velut oues non habentes pastorem. Et cœpit illos docere multa, & cum iam multum temporis præterisset, accesserunt ad illum discipuli eius, dicentes: Desertus est locus, & iam multum

temporis est, dimitte illos, vt abeant in circumiacentes villas ac
 vicos, emantq; sibi panes: nam quod edant, non habent. At ille
 respondens ait illis: Date illis vos quod edant. Et dixerunt eia
 Eūtes emamus ducentis danarijs panes, & dem⁹ illis quod edāt?
 At ille dicit eis: Quot panes habetis? Ite & videte. Et cum cog
 nouissent, dicunt, quinq; & duos pisces. E præcepit illis vt ac
 cumbere facerent omnes, distributis conuiujs in viridi gramine.
 Et discubuerunt diuisi in viridaria centeni & quinquageni. Et
 cum accepisset quinq; panes ac duos pisces, sublatis in cœlum
 oculis benedixit, ac fregit panes, deditq; discipulis suis vt appo
 nerent illis, & duos pisces diuisit omnibus. Et comederunt om
 nes, & saturati sunt. Et sustulerunt fragmentorum duodecim co
 phinos plenos, & de piscibus. Erant aut qui comederant circiter
 quinq; millia virorum. Et statim coegit discipulos suos conscen
 dere nauim, vt præcederent transmissio mari Bethsaidam, dum
 ipse dimitteret turbam. Et cum dimisisset eos, abiit in montem
 ad orandum. Et cū vespera aduenisset, erat nauis in medio mari,
 & ipse solus in terra, viditq; eos laborantes in remigando, erat
 enim ventus contrarius eis. Ac circa quartam vigiliam noctis
 venit ad eos, ambulans super mare, & volebat præteriræ eos. Ac
 illi vt viderunt eum ambulantē super mare, putauerunt spectrum
 esse, & exclamauerunt: Omnes em videbant eum, & conturbati
 sunt, & statim locutus est cum eis, dixitq; eis: Confidite, ego sum,
 ne terreamini. Et ascendit ad illos in nauim, & cōquieuit ventus,
 & vehementer supra modū intra sese stupebant, & admirabant.

Non enim intellexerant de panibus, erat enim cot eorum obca-
 tum. Et cum traiecissent, venerunt in terram Genezareth, & appli-
 cuerunt in portum. Cuncti egressi essent de nauis, continuo agno-
 uerunt eum, ac percurrentes totam vndiq; regionem illam, coe-
 perunt in grabatis eos qui male habebant circumferre, cum au-
 dissent eum illic esse, & quocunq; introisset in vicos, aut in ciuita-
 tes, aut in villas, in plateis ponebant infirmos, & deprecabantur
 eum, vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quotquot tan-
 gebant eum, salui fiebant.

¶ CAPVT. VII.

L T conueniunt ad eum pharisaei, & quidam de scribis qui
 venerant Hierosolymis, & cum vidissent quosdam ex
 discipulis eius communibus manibus (id est, illotis)
 edere panes, inculabant. nam pharisaei, & omnes Iudaei, nisi crebro
 lauerint manus, non capiunt cibum, tenentes instituta maiorum, & a
 foro venientes, nisi loti fuerint non comedunt. Et alia multa sunt,
 quae susceperunt seruanda, nepe lotiones poculorum & vrceorum &
 aërametorum & lectorum. Deinde interrogant eum pharisaei & scribae.
 Quare discipuli tui non ambulat iuxta ritum traditum a maioribus, sed
 illotis manibus edunt panem? At ille respondens, dixit eis: Bene vati-
 cinatus est Esaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic
 labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me: in vanum autem me col-
 lunt, docetes doctrinas, precepta hominum. Nam omissio precepto dei, tenet
 constitutiones hominum abluitiones vrceorum & poculorum, aliaque sifia his
 facitis multa. Et dicebat illis: Bene, reijcitis preceptum dei, vt constitutio

nem vestram seruetis. Moses enim dixit: Honora patrem tuum & matrem
 tuam: & qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos au-
 tem dicitis: Si dixerit homo patri vel matri corban, quod est, do-
 num quodcumque ex me, in tuum cedet commodum. & praeterea non si-
 nitis eum quicquam facere patri suo aut matri suae, & irritum facitis ver-
 bum dei per constitutionem vestram quam tradidistis. Et similia
 huiusmodi multa facitis. Et cum aduocasset ad se totam turbam, di-
 cebat illis: Audite me omnes & intelligite: Nihil est extra homi-
 nem introiens in eum, quod possit eum inquinare, sed quae de ho-
 mine procedunt, illa sunt quae inquinant hominem. Si quis habet
 aures ad audiendum, audiat. Et cum introisset in domum semotus
 a turba, interrogabant eum discipuli eius de similitudine. Et ait
 illis: Adeo & vos intelligentia caretis? Nondum intelligitis, quod
 omne foris introiens in hominem, non potest eum inquinare,
 quia non intrat in eius cor, sed in ventrem: & in secessum exit, re-
 purgans omnes ^{partes} ~~esca~~ ^{partes} ~~esca~~. Dicebat autem, quod ab homine exit, illud
 inquinat hominem. Ab interioribus enim de corde hominum
 malae cogitationes procedunt, adulteria, stupra, homicidia, furta,
 auariciae, fraudes, dolus, impudicitia, malus oculus, conuicia,
 superbia, stulticia. omnia haec mala ab internis procedunt, & in-
 quinant hominem. Et inde surgens, abiit in confinia Tyri ac Si-
 donis, & ingressus domum, neminem voluit scire, nec potuit la-
 tere, Mulier enim statim ut audiuit de eo, cuius filiola habebat spi-
 ritum immundum, venit & accidit ad pedes eius. Erat enim mulier
 Graeca Syrophoenissa genere, & rogabat eum, ut daemoneum eius

SECUNDVM

ceteret de filia sua. Iesus aut̄ dixit illi: Sine prius satutari filios. Nō
 est em̄ honestū, sumere panē filiorū, & proſcere catellis. At illa re
 spondit & dicit illi: Etiā dñe: Nā catelli quoq; comedūt sub men
 sa de micis filiorū. Et ait illi: Propter istū sermonē vade, exijt dæ
 moniū a filia tua. Et cū abisset domū suā, reperit dæmoniū exijt
 se, & filiā iacentē super lectū. Et rursus egressus de finibus Tyri
 ac Sidonis, venit ad mare Galilææ per medios fines decapolis,
 & adducunt ei surdū, impeditæq; linguæ, & deprecant̄ eū, vt im
 ponat illi manū, & cū apprehēdisset eum de turba seorsim, misit
 digitos suos in auriculas eius, & spūto emisso tetigit linguā eius
 ac suspiciens in cœlū, ingemuit, & ait illi: Ephphatha, quod est,
 aperire. Et statim aperte sunt eius aures, & solutū est vinculū lin
 guæ eius, ac loquebat̄ recte, Ac præcepit illis, ne cui dicerēt. Sed
 quo magis ille eis præceperat, hoc potius amplius prædicabāt.
 & supra modū stupebant, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos
 facit audire, & mutos loqui.

¶ CAPVT. VIII.

N diebus illis cū turba admodū multa esset, nec habe
 rent quod manducarent, accessit ad se Iesus discipu
 lis, ait illis: Misericordia tangor erga turbā, quia iā tri
 duo manent apud me, nec habent quæ edant: & si dimisero eos iei
 unos in domū suā, deficient in via. Quidā enim ex eis e longin
 quo venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Vnde istos quis
 poterit hic satiare panibus in solitudine? Et interrogauit eos:
 Quot panes habetis? Illi vero dixerunt: septē. Et præcepit turba

hæ discūbere super terrā. Et acceptis septem panibus, cū gratias
 egisset, fregit, deditq; discipulis suis, vt apponerent, & apposue-
 rūt turbæ, & habebāt pisciculos paucos & cū benedixisset, iussit
 apponi & hos. Comederūt autē & saturati sunt, ac sustulerūt quæ
 super fuerant, fragmentorū septē sportas. Erant autē qui comede-
 rant ferme quater mille, & dimisit illos. Et mox ingressus in na-
 uim cū discipulis suis, venit in ptes Dalmanutha. Et egressi sunt
 pharisæi, cœperuntq; disputare cū illo quærentes ab eo signum
 e celo tentâtes eū, & cū ingemisset spū suo dicit, cur generatio
 hæc signū querit? amen dico vobis, si dabit generationi huic sig-
 nū. Et relictis illis ingressus rursus nauim, abiit traiecto lacu. Et
 obliti fuerant sumere panes, nec præter vnū panē habebant secū
 in nauī. Ac præcepit illis dicens: Videte, caute a fermento pha-
 riseorū, & a fermēto Herodis, & disputabant inter sese dicentes:
 Panes nō habemus, & eo cognito Iesus dicit illis: Quid disputa-
 tis, quod panes non habetis? Nondū aī aduertitis nec intelligitis?
 adhuc obcæcatū habetis cor vestrū? oculos habentes, non cerni-
 tis, & aures habentes, nō auditis? & nō meministis? Cum quinque
 panes fregissem in hominū quinque milia, quot cophinos fragmē-
 tis plenos sustulistis? Dicunt ei, duodecim. Cum autē septē in qua-
 tuor milia, quot sportas ex reliquijs fragmentorū tulistis? Illi ve-
 ro dixerunt, septē. Et dixit illis: Qui sit vt nō intelligatis? Et ve-
 nit Bethsaidā, & adducunt illi cæcū & obsecrant eum, vt illū tan-
 geret. Et apprehensa manu cæci, eduxit illum extra vicū & cum
 expuisset in oculos illius, imposuisset illi manus, interrogauit

eū, si quid videret, & recepto visu, dicebat: Video hoīes, quoniā
 velut arbore serno ambulantes, Deinde rursus imposuit ma-
 nus sup oculos illius, & fecit vt visum reciperet: & restitutus est,
 ac denuo videbat dilucide oēs, & dimisit illū in domū suā, dicēs:
 Neq̄ in vicū ingrediaris, neq̄ dixeris cuiq̄ in vico. Et egressus est
 Iesus & discipuli illius in vicos Cæsariæ, quæ cognominat̄ Phi-
 lippī, & in via interrogauit discipulos suos dicens: Quē me di-
 cunt hoīes esse? Illi vero responderūt: Ioannem baptistam, & aliū
 Heliā, aliū rursus vnū de nūero pphetarū. Et ipse dicit illis, ac vos
 quē me dicitis esse? Respondens aut̄ Petrus, dicit illi: Tu es ille
 Christus. Et interminatus est eis, ne cui dicerent de se. Et cœpit
 docere eos, qđ oporteret filiū hoīs multa pati, & reprobari a se-
 nioribus summisq̄ sacerdotibus ac scribis, & occidi, & post tres
 dies resurgere, & aperte sermonē loquebat̄. Et apprehendit illum
 Petrus, cœpitq̄ increpare eū. At ille conuersus, & intuitus disci-
 pulos suos, increpauit Petrū, dicens: Abi post me satana: quoniā
 non sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominū. Et cū ad se vocal-
 set turbā vna cū discipulis suis, dixit illis: Quicūq̄ vult sequi me,
 abneget semetipsum & tollat crucē suā, ac sequat̄ me. Nam quis-
 quis voluerit animā suā seruare, perdet eā: Quisquis aut̄ perdid-
 erit animā suā causa mea & euangeliū, hic seruabit eā. Quid enim
 profuerit hoī, si lucratus fuerit mundū totū, & animæ suæ iactu-
 ram fecerit? Aut quid daturus est homo, quo repenset animam
 suā? Quēcunq̄ em̄ puduerit mei ac meorum sermonū in genera-
 tione hac adultera & peccatrice, pudebit illius & filium hoīs, vbi

venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis.

¶ CAPVT. IX.

T dicebat illis: Amē dico vobis: Sunt quidā inter eos, qui hic stant, qui non gustabunt mortem, donec viderint regnū dei venisse cū virtute. Ac post dies sex assumit Iesus Petrū & Iacobū ac Ioannē, & subducit eos in montem excelsū seorsim solos, & trāssformatus fuit corā illis, & vestimēta illius facta sunt splendida, & candida valde veluti nix, quā candida facere non potest fullo super terrā. & conspectus est illis Helias cū Mose, colloquebanturq; cū Iesu. Et respōdens Petrus, dicit Iesu, Rabbi. Bonum est nos hic esse, & faciamus tabernacula tria, tibi vnum, & Mosi vnum, & Heliae vnum. Non em̄ nouerat quid loqueret̄. erant em̄ expauefacti. Et facta est nubes, quæ obūbrauit illos. Et venit vox e nube, dicēs: hic est filius meus dilect⁹, ipsum audite. Et repēte, cū circūspexissent, nō ampli⁹ viderūt quēquā sed solum Iesum esse secum. Porro cum descenderent de monte, præcepit illis, ne cui dicerent ea quæ viderant, nisi cū filius hoīs a mortuis resurrexisset. Ac verbū hoc tenuerūt apud sese, inter se disputātes, quid esset hoc quod dixerat, e mortuis resurgere, & interrogabāt illū dicētes: Quid est quod scribē dicūt, Heliam oportere venire prius? Ille vero respondēs, dixit illis: Helias quidē ubi venerit prius, restituit oīa: & quēadmodū scriptū est de filio hominis, vt multa patiat̄, & cōtēnat̄. Verū dico vobis: Heliam venisse & fecerūt illi quæ cūq; voluerūt, sicut scriptū erat de illo. Et cū venisset ad discipulos suos, vidit turbā multā circū illos, & pharisæos disceptātes cum

R

SECUNDVM.

illis. Et protinus vniuersa turba cum vidisset eū obstupuerit, & accurrentes salutauerūt eū. Et interrogauit scribas: Quid discipulatis cum illis? Et respondens vnus e turba dixit: Præceptor ad duxi filiū meū ad te, habentem spiritum mutū, & quando eunq; eū corripuerit, lacerat eum: atq; ille spumat, ac stridit dentibus suis, & atescit. Et dixi discipulis tuis vt eicerent, & non potuerunt. At ille respōdens ei, dicit: O natio incredula, quousq; apud vos ero? quousq; patiar vos? Adducite illum ad me. Et adduxerunt illum ad eū. At viso illo, cōtinuo spiritus discernebat eū. Et prolapsus in terra voluebat spumans. Et interrogauit patrē illius: Quantum tēpore est, quod hoc accidit ei? At ille dixit, a puero. Et frequenter illū & in ignē abiecit, & in aquas, quo perderet eū. Age si qd potes, subueni nobis miseris nostris. Ies⁹ autē dixit illi: Illud si potes, credere, oīa possibilis credēti. E cōfessim exclamans pater pueri cū lachrymis dixit: Credo dñe, succurre incredulitati meæ. Cum vidisset autē Iesus, qd turba simul accurreret, increpauit spiritū immūdū, dicens illi: Spiritus mure, & surde, ego tibi impero, exi ab eo, & ne posthac ingrediaris in illum, Et cū clausisset spūs, multūq; discerpisset eū, exiuit: & fact⁹ est tanq̄ mortuus, adeo vt multi dicerēt, mortuus est. At Iesus correpta manu illi⁹, erexit eū, & ille surrexit. Et cū esset ingressus domū, discipuli illi⁹ interrogabāt eū seorsim: Cur nos nō quiuimus eicere illū? Et dixit illis: Hoc gen⁹ nulla re pōt exire, nisi p orationē & ieiunium. Et illine digressi, iter fecerūt p Galileā, nec volebat, vt quisquā sciret; docebat em̄ discipulos suos, & dicebat illis: Filius hoīs

tradit in manus hoim, & occidit eum, & occisus, tertio die resur-
 get. At illi ignorabant quod dixerat, & timebant eum interrogare. Et
 venit Capernaum. Et cum venisset in domum, interrogavit illos, quod in
 itinere inter vos disputabatis? At illi siluerunt. Nam inter se dispu-
 tauerant inter viam, quis esset maior. Et cum confedisset, accersit duos
 decim, & dicit illis: Si quis vult primus esse, is erit omnium postremus, &
 omnium minister. Atque arreptum puerum statuit in medio illorum, & cum ce-
 pisset illum in vlnas suas, dixit illis: Quisquis vnus ex talibus pueris
 receperit nomine meo, me recipit: & quicumque me recipit, non me re-
 cipit, sed eum qui misit me. Respondit autem ei Ioannes, dicens: Praecep-
 tor, vidimus quendam nomine tuo eijcere daemonia, nec sequitur nos, &
 prohibuimus illum, propterea quod non sequitur nos. At Iesus ait, ne prohibeat
 illum. Nullus enim est, qui si fecerit virtutem per nomen meum, possit con-
 trario male loqui de me. Qui enim non est aduersus nos, pro nobis est.
 Quisquis enim ad bibendum dederit vobis calicem aquae nomine meo,
 quod sitis Christi, amen dico vobis, nequaquam perditurus est mer-
 cedem suam. Et quisquis offenderit vnum ex pusillis, qui confi-
 dunt in me, melius foret illi, si circumdaretur saxum molare cir-
 ca ceruicem eius, & abiceretur in mare. Et si tibi fuerit obstaculo
 manus tua, amputa illam. Bonum est tibi, mutilum ad vitam ingre-
 di, potius quam duas manus habentem abire in gehennam, in ignem inex-
 tinguibilem, vbi vermis illorum non moritur, & ignis non extinguitur.
 Et si pes tuus fuerit tibi obstaculo, amputa illum. Bonum est ut in-
 grediaris ad vitam claudus, potius quam duos pedes habes mittaris
 in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis illorum non mo-

ritur, & ignis non extinguit. Et si oculos tuos tibi obstaculo est,
erue illū. Bonū est tibi, vt luscus introeas in regnum dei, potius q̄
vt duos oculos habens mittaris in gehennā ignis. vbi vermis eo-
rum non moritur, & ignis non extinguit. Nam omnis homo ig-
ne salietur, & omnis victima sale salietur. Bona res est sal. ceterū
si sal insulsus fuerit, per quid ipsum condietis? Habete in vobis
ipsis salem, & pacem habete inter vos inuicem.

CAPVT. X.

T cū inde surrexisset, venit in fines Iudææ per regio-
nem quæ est ultra Iordanem. & conueniunt rursus
turbe ad illū, & sicut cōsueuerat rursus docebat eas.
Et adentes pharisæi interrogabant illū: Licet ne viro vxorē re-
pudiare? tentantes illū. At ille respondens, dixit illis: Quid vobis
præcepit Moses? At illi dixerunt: Moses permisit libellū repu-
diij scribere, ac dimittere. Et respondens Iesus, dixit illis: At duri-
ciā cordis vestri scripsit vobis præceptū istud. ceterum ab initio
creationis masculū & fœminā fecit illos deus. Propter hoc relin-
quet homo patrē suum & matrē, & adhærebit vxori suæ, & fient
duo caro vna. Itaq; nō iam sunt duo, sed vna caro. Quod iḡt̄ deus
copulauit, hō ne separet. Et in domo rursus discipuli illius eadē
de re interrogauerunt illū, & dicit illis: Quicumq; repudiauerit
vxorē suā, & duxerit aliā, adulteriū cōmittit aduersus illam. Et si
mulier repudiauerit virū suū, & nupsit alteri, adulteriū cōmit-
tit. Et attulerunt ad illū pueros vt tangeret illos: Discipuli vero
increpabāt eos qnī adducebāt. Cū vidisset aut̄ Iesus indignatus

est, & dixit illis: Sinite pueros venire ad me: ne phibete illos. ta-
 liū em̄ est regnū dei. Amē dico vobis: Quicūq; nō accepit regnū
 dei tanq̄ puellus, haud quaq; ingrediet̄ in illud. Et cū cepisset il-
 los in vlnas, impositis manibus sup̄ illos, bñdixit eis, Et cū exiret
 in viā, accurrit qdē ac genua flexit illi, & interrogabat eū: Præcep-
 tor bone, qd̄ faciā, vt vitā æternā possideam? Iesus aut̄ dixit illi:
 Cur me dicis bonū? Nemo bon⁹, nisi vn⁹, nempe deus. Præcepta
 nosti. Ne cōmittas adulteriū, ne occidas, ne fureris, ne falsū testi-
 moniū dicas, ne fraudes, honora patrem tuū & matrē. At ille re-
 spondēs dixit illi: Præceptor, hæc oīa seruaui ab adolescētia mea,
 Iesus aut̄ intuit⁹ illū, dilexit eū: & dixit illi: Vnum tibi deest: Abi,
 quæcunq; habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurū in
 celo, & veni sequere me, sublata in humeros cruce. At ille mo-
 lestia affect⁹ pp̄ sermone, discedebat mœrēs. habebat em̄ posses-
 siōes multas. Et cū circūspexisset Iesus, dicit discip̄is suis: Quā
 difficulter h̄ q̄ pecunias hnt̄, in regnū dei intrabūt. Discip̄i vero
 obstupuerūt sup̄ v̄bis illi⁹. At Iesus rur̄sū respōdēs, dicit illis: Fi-
 l̄h̄, q̄ difficile est eos, q̄ fiducia hnt̄ in pecunijs, regnū dei ingredi.
 Facili⁹ est camelū p̄ foramē acus ingredi, q̄ diuitē in regnū dei in-
 gredi. Illi vero supra modū admirati sunt, dicentes intra sese: Et
 q̄s pōt esse salu⁹? Intuit⁹ aut̄ Iesus illos, dicit: Apud hoies impos-
 sibile ē, nō apud deū: nā oīa possibilīa sunt ap̄ deū. Et cœpit Pe-
 tr⁹ dicere illi: Ecce reliquim⁹ oīa, & secuti sm⁹ te. Respōdēs aut̄
 Iesus dixit: Amē dico vobis: Nullus est q̄ reliquit domū, aut fr̄es,
 aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut liberos, aut

agros mea causa & euangelij, quin recipiat centupla nunc in tpe
 hoc, domus, & fratres, & sorores, & matres, & liberos, & agros
 cū psecutionib⁹, ac in seculo vëturo vitā eternā. Multi autē primī,
 erūt postremi, & postremi, primī. Erāt autē i via ascēdētes Hiero/
 solyma, & pcedēbat illos Iesus, erātq; pauēfacti, & sequētes time/
 bāt. Et assumptis Iesus rursus duodecī, cōepit illis dicere, quē si
 bi euentura essent. Ecce ascendimus Hierosolyma, & filius hoīs
 tradēt principibus sacerdotū & scribis, & condēnabunt eum ad
 mortē, & tradent illū gentibus, & illudent illi, & flagellabūt eum,
 & inspuent in illū, & occident eū, & tertia die resurget. Et acce/
 dunt ad eū Iacobus & Ioannes filij Zebedæi, dicentes: Præcep/
 tor, volumus vt quicquid petierim⁹, facias nobis. Ille vero dixit
 eis: Quid me vultis facere vobis? Illi vero dixerunt ei: Da nobis,
 vt vnus tibi a dextris, & alter tibi a sinistris sedeam⁹ in gloria tua
 Iesus autē dixit illis: Nescitis qd petat⁹, potestis bibere poculū, qd
 ego bibo? & baptisate qd ego baptizor, baptizari? At illi dixē/
 runt ei: possumus. Iesus autē dixit illis: Poculum quidem quod
 ego bibo, bibetis: & baptisate quo ego baptizor, baptizabimi/
 ni. Cæterum sedere mihi a dextris ac sinistris, non est meum da/
 re, sed ihs continget quibus paratum est. Et cum audissent decem
 cōeperunt in dignari de Iacobo & Ioanne. Iesus autem cum vo/
 casset eos ad se dicit illis: Scitis quod qui videntur imperare gen/
 tibus, dominium exercent aduersus illas, Et qui magnates sunt
 inter eas, potestatemq; exercent in illas. Verum non sic erit inter
 vos, sed quicunq; voluerit ex vobis fieri magnus inter vos, erit

minister vester. Et quicumque voluerit ex vobis esse primus erit
 omnium seruus. Nam & filius hominis non venit ut sibi ministraretur,
 sed ut ipse ministraret, ac daret animam suam redemptionem promul-
 gatis. Et veniunt Hiericho, cumque egrederetur ab urbe Hiericho, ac
 discipuli illius & turba copiosa; filius Timothei Bartimeus cæcus
 sedebat iuxta viam medicans. Et cum audisset quod Iesus Nazarenus
 esset, coepit clamare & dicere Fili David Iesu, miserere mei. Et
 increpabant illum multi, ut taceret. At ille multo magis clamabat:
 Fili David, miserere mei. Et stetit Iesus ac iussit illum vocari, & vo-
 cant cæcum, dicentes illi: Bono animo esto, surge, vocat te. Ille ve-
 ro abiectus pallio suo, surrexit & venit ad Iesum. Et respondens
 dicit illi Iesus: Quid vis faciam tibi? Cæcus autem dixit ei: Rabboni,
 ut visum recipiam. Iesus autem dixit illi: Abi fides tua saluum te red-
 didit, ac protinus recepit visum, & sequebatur Iesum in via.

¶ CAPVT. XI.

T cum appropinquant Hierosolymis ad Bethphage
 & Bethaniam iuxta montem oliuarum, emitit duos disci-
 pulos suos, & dicit illis: Abite in vicum qui contra vos
 est, & statim ingredienti in illum, inuenietis pullum alligatum, supra
 quem nullus hominum sedit: Soluite eum & adducite. Et si quis vobis
 dixerit: Cur facitis hoc? Dicite, quod dominus eo opus habet. & conti-
 nuo illum mittet huc. Abierunt autem, & inuenerunt pullum alligatum iuxta
 tanquam foris in bivio, & solvunt illum. Et nonnulli eorum qui illic stabant,
 dicebant illis: Quid facitis soluentes pullum? At illi dixerunt eis, quemad-
 modum preceperat Iesus, & sinebant illos. Et adduxerunt pullum ad Iesum

SECUNDVM

& iniecerūt illi vestimēta sua, seditq; sup illū. Multi vero vestimēta sua sternebāt in viā. Alij vero frōdes incidebāt ex arboribus, & sternebāt in viā. Et q; p̄cedebāt. quicq; seq̄bant clamabāt dicentes. Hos anna: benedict⁹ qui venit in noīe dñi. Benedictū quod venit regnū in nomie dñi patris nostri David, hos anna in altissimis. Et ingressos est Hierosolyma dñs & in templū. Et cū circūspexisset oīa, iamq; tēpus esset vespertinū, egressus est Bethaniā cum duodecim, & postero die cū exissent Bethania, esurijt: cunq; vidisset arborē fici procul, habentē folia, veniebat si videlicet inuentur⁹ esset aliqd in illa: & cū venisset ad illā, nihil inuenit nisi folia. Non em̄ erat tēpus ficorum. Et respondens Iesus dixit ficui: Ne posthac ex te in æternū quisquā fructū edat. Et audiebant discipuli illius, veniūtq; Hierosolyma. Et ingressus Iesus in templū. cœpit eijcere eos, q; vendebāt & emebant in tēplo. & mensas argentariorū, & sellas vendentiū columbas subuertit, & non permitit, vt quisquā deportaret vas per tēplū, & docebat, dicēs illis: Nonne scriptū est: Domus mea domus p̄cationis vocabit̄ omib⁹ gentibus? Vos autē fecistis eā speluncā latronū. Et audierūt scribę principesq; sacerdotū, & quærebant quomodo illum essent perdituri. Timebant em̄ eū quod tota turba admirabāt doctrinam illius. Et cū vespera iam esset, egressus est Iesus e ciuitate, & mane prætereuntes, viderunt ficum exaruisse radicitus, & recordac⁹ Petrus, dicit illi: Rabbi, ecce ficus illa quā execratus es, exaruit. Et respondens Iesus, dicit illis: Confidite deo. Amen dico vobis, quod quicunq; dixerit monti huic: Tollaris ac mittaris in mare,

& non hæsitauerit in corde suo, sed crediderit, fore quæ dixerit, erit illi quicquid dixerit. Propterea dico vobis, quæcunq; orantes petitis, credite, qd accipitis, & erunt vobis. Et cū steteritis orantes, remittite si quid habetis aduersus aliquem, vt & pater vester, q in cœlis est, remittat vobis delicta vestra. Et veniunt rursus Hierosolymā, & cū ambularet in tēplo, veniūt ad illum principes sacerdotum & scribæ & seniores, & dicunt illi: Qua auctoritate hæc facis, & quis tibi dedit auctoritatem istam, vt ista facias? Iesus autē respondens, dixit illis: Quæram a vobis & ipse quiddam, & respondete mihi, & dicā vobis qua auctoritate hæc faciā. Baptistinus Ioannis vtrum e cœlo erat, an ex hominibus? Respondete mihi. Et cogitabant apud se, dicentes: Si dixerimus, e cœlo, dicet: Cur igitur nō credidistis illi? At si dixissent, ex hoibus, timebant populū. Omnes em̄ habebant Ioannem, quod vere ppheta fuisset. Et Respondentes, dicunt Iesu: Nescimus. Et Iesus respondens dicit illis: Nec ego dicā vobis, qua auctoritate hæc faciā.

¶ CAPVT. XII.

T cœpit illis per parabolas loqui. Vineam plantauit homo, & circumdederat sepem, & foderat lacum, & ædificauerat turrim, & elocauerat eam agricolis, & peregre profectus est, & misit ad agricolas cū opportunū esset seruum, vt ab agricolis acciperet de fructu vineæ. At illi arreptū illum ceciderunt, ac remiserunt vacuum. Et rursus misit ad illos alium seruum, & illi coniectis in eum saxis comminuerunt caput & remiserunt contumelijs affectum. Et rursus alium

L

SECUNDVM.

misit, & illū occiderunt: multosq; alios, hos quidē cedentes, illos
 vero occidentes. Itaq; cū vnū adhuc haberet filiū suū dilectū, mi-
 sit etiā illū ad illos postremū, dicens: Reuerbunt filium meū. Illi
 vero agricolæ dicebant inter sese: Hic est heres, venite occidam⁹
 eū, & nra erit hæreditas. Et arreptū illū occiderūt, & eiecerunt e
 vinea. Quid igitur facturus est dñs vineæ? veniet & perdet agri-
 colas, & dabit vineā alijs. An ne hanc qdē scripturā legistis? La-
 pidem quē reprobauerunt ij qui edificabant, hic factus est caput
 anguli, a dño factū est hoc, & est admirabile in oculis nostris. Et
 querebāt eū cōprehendere, & metuebant turbā. sciebant em̄, qd
 aduersus ipsos parabolā dixisset. Et relicto illo abierunt, ac mit-
 tūt ad illū quosdā e pharisæis & Herodianis, vt eū captarent ser-
 mone. Illi vero cū venissent, dicūt ei: Præceptor, scimus quod ve-
 rax es, & nō curas quenq;: non em̄ respicis personā hominū, sed
 cū veritate viā dei doces. Licet censum Cæsari dare an non? de-
 mus an non demus? Ille vero sciens illorū simulationē, dixit illis:
 Quid me tētatis? Afferte mihi denariū. vt videā. Illi vero attule-
 runt. Et dicit eis: Cui⁹ est imago hæc & inscriptio? Illi vero dixē-
 runt ei: Cæsaris. Et respondens Iesus, dixit illis: Reddite quæ
 sunt cæsaris cæsari, & quæ dei sunt deo. Et admirati fūt de eo. Et
 veniunt Sadducæi ad illū, qui dicūt, nō esse resurrectionē: inter-
 rogaueruntq; eū, dicentes: Præceptor, Moses scripsit nobis, si cu-
 jus frater moriā, ac relinquat vxorē, & liberos non relinquat, vt
 accipiat frater eius vxorē illius, & suscitet semē fratri suo. Septē
 fratres fuerunt, ac primus accepit vxorē, isq; moriens non reli-

quit semē. & secundus accepit illā, ac mortuus est: & nec ipse reliquit semen, & tertius sifiter, & acceperūt eā septē, nec reliquerūt semē. Postrema vero omnium mortua est & vxor. In resurrectione igitur, cum resurrexerint, cuius illorū erit vxor? Nā septē habuerūt eā vxorē. Et respondēs Iesus, dixit eis: An nō ppter ea etatis, qđ nesciatis scripturas, neq; virtutē dei? Cum em̄ amortuis resurrexerint, neq; cōtrahūt matrimoniū, neq; nuptū danē, sed sūt velut angeli q; in cœlis sūt. Ceterū de mortuis, qđ resuscitantē, nō legistis in libro Mosi, quomō in rubo locut⁹ sit illi deus, dicēs Ego ille deus Abraham, & deus Isaac, & de⁹ Iacob. Non est deus mortuorū, sed de⁹ viuentiū. Vos igitur muleū erratis. Et cū accessisset qđā e scribis, et audisset eos simp̄ disputātes, videretq; qđ bñ respōdissēt eis, interrogauit illū: Qđ est primū oim̄ p̄ceptorū? Iesus aut̄ respōdit illi: Primū oim̄ p̄ceptū est: Audi Israel. Dñs de⁹ noster, dñs vnus est. Et diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis. Hoc est primū p̄ceptū. Et secundū sifite hoc est: Diliges proximū tuū, vt teipsum. Maius his aliud p̄ceptū nō est. Et dixit illi scriba: Bñ p̄ceptor cū veritate dixisti, quod vnus sit deus, & non sit alius p̄ter illū. quodq; diligere eū ex toto corde, & ex tota intelligentia, & ex tota anima, & ex totis viribus, ac diligere proximū vt seipsum, pl⁹ sit quā vniuersa holocaustomata & victimæ. At Ies⁹ cū videret qđ cordate respōdisset, dixit illi: Haud longe abes a regno dei. Et nemo post illa audebat illum interrogare. Et respōdēs Iesus dicebat, docens in tēplo: Quomodo dicūt scrib

bæ. Christū esse filiū Dauid: nā ipse Dauid dixit afflatus spiritu sancto: Dixit dñs dño meo, sede a dextris mihi. Donec posuero inimicos tuos, scabellū pedū tuorū. Ipse ergo Dauid vocat eum dñm, & vnde fili⁹ eius est? Et plerāq; turba audiebat illū libenter. Et dicebat illis in doctrina sua: Cauete a scribis, qui amant infu- lati obambulare, & amant salutationes in foris, primasq; sellas in cōgregationib⁹, & primos accubitus in cœnis, q; deuorāt domos viduarū, & sub prætenu longas faciunt preces, isti accipiet gra- uiorē damnationē. Et cū sederet Iesus ex aduerso gazophylaciū, spectabat, quomodo turba mitteret aēs in gazophylaciū. Et mul- ti diuites mittebant multa. Et venit quædā vidua paup, misitq; minuta duo qd est quadrās. Vocatisq; ad se discipulis suis, dicit illis: Amē dico vobis, qd vidua hæc paup plus misit, quā oēs qui miserūt in gazophylaciū. Nā oēs eo qd ipis supererat, miserūt. At hæc e penuria sua oīa quęcunq; habebat misit, totā substantiā

CAPVT. XIII.

(suam.)
T cū exiret e tēplo, dicit illi quā e discipulis illi⁹: Precep- tor, vide qles lapides, & qles substructiōes. Et Iesus re- spondēs, ait illi: Vides has magnas substructiōes? Nō relinquet lapis super lapidē, qui non diruat. Et cū sederet in monte oliuag e regione tēpli, interrogabant illū secreto Petr⁹ & Iacobus & Io- annes, & Andreas. Dic nobis quando hæc erunt? & quod sig- nū est, quando hæc omīa sūt consumanda? At Iesus respondens illis, cœpit dicere: Videte ne quis vos fallat. Multi enim venient in nomine meo dicētes; Ego sum Christus, multosq; decipient.

Cū autē audieritis bella & rumores bellorū, ne turbemini, oportet em̄ fieri, at nondū finis. Insurget em̄ gens aduersus gentē, & regnū aduersus regnū. Et erunt terræ motus in singulis locis, & erūt fames ac turbationes. Initia dolorum hæc. Sed caute vos vobis. Tradēt em̄ vos in cōcilia & in synagogas, cademini, & sub præsidibus ac regibus ducemini ppter me in testimoniū illis. Et apud oēs gentes oportet prius prædicari euangeliū. Cū autē duxerint vos tradentes, ne præcogitetis quid dicturi sitis, neq; meditemini, sed quicquid datū fuerit vobis in illa hora hoc loquamini. Non em̄ estis vos qui loquimini, sed spiritus sanctus. Traditurus est autē frater fratrem in mortē, & pater filiū, & insurgent filij aduersus patres, ac morte afficient eos. Et eritis odio habiti ab oibus ppter nomē meū. Sed qui perseverauerit vsq; ad finē, hic salu⁹ erit. Porro cū videritis abominationē desolationis, de qua dictū est a Daniele ppheta, stantē ubi non oportet, vt qui legerit, intelligat, tunc qui fuerint in Iudæa, fugiant ad montes. Qui vero fuerit in tecto, ne descēdat in domū: nec ingrediat, vt quicquā tollat e domo sua. Et q̄ fuerit in agro, ne reuertat ad ea quę reliquit a tergo, ad tollendū palliū suū. Vx autē pregnantib⁹ & lactantibus in illis diebus. Sed orate, ne fiat fuga vestra hyeme. Erunt enim dies illi talis afflictio, qualis nō fuit a primordio rerū conditarū, quas cōdidit deus, vsq; ad hoc tēpus, nec futura est. Et nisi dñs abbreviasset dies, haud quā salua fuisset vniuersa caro. Sed ppter electos quos elegit, abbreviavit dies. Ac tum, si qs vob; dixerit: Ecce hic Christus, ecce illic, ne credatis. Exorientur pseudochristi, &

SECUNDVM.

pseudoprophete, & edent signa ac prodigia, ad decipiendū, si fieri possit, etiam electos. Vos autē caute, ecce prædixi vobis oīa. Cæterū in illis diebus post afflictionē illam sol obtenebrabit, & luna nō dabit splendorē suū: & stellæ cœli decident, & virtutes quę in cœlis sunt, concutient. Et tunc videbunt filiū hoīs venientem in nubibus, cū potestate multa & gloria. Et tunc mittet angelos suos, & aggregabit electos suos a quatuor ventis, a summo terrę vsq; ad summū cœli. A ficu vero discite similitudinē. Cū ramus eius iam tener fuerit, pduxeritq; folia, scitis, qđ prope sit æstas. Sic & vos cū hæc videritis fieri, scitote, quod prope sit in foribꝫ. Amen dico vobis, quod nō præteribit generatio hæc, donec omīa hæc facta fuerint. Cœlū & terra præteribunt, sed verba mea non præteribunt. Cæterū de die illo ac tpe, nemo nouit, ne angeli quī dē q; in cœlo sunt, nec ipse filius, sed solus pater. Cauete, vigilate & orate, nescitis em̄ qñ tps sit. Sicut homo q; peregre agit relicta domo sua, deditq; seruis suis substantiā suā, ac suū cuiq; opus, & ianitori mādauit vt vigilaret. Vigilare igitur, nescitis em̄, qñ dñs domus vterus sit sero an medio noctis, an in gallicinio, an diluculo: ne si venerit repente, offendat vos dormiētes. Cæterū quę dico vobis, omnibus dico, vigilate.

¶ CAPVT. XIII.

Rat autē pascha, & azymorum dies futuri post biduum. Et quærebant summi sacerdotes & scribe, quomodo eum per dolū cōprehensum occiderent. Dicebant autem; Non in die festo, ne tumultus fiat populi: Et cū esset

MARCVM. Fo. XLIII.

Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accubente eo venit mulier
 habens alabastrū vnguenti nardi pificæ p̄ciosæ, & cōminuto ala-
 bastro effudit illi in caput. Erāt autē qdā, q̄ indignarent̄ ap̄ d̄ sese,
 ac dicerent: Ad quid perditio hæc vnguenti? nā poterat hoc ven-
 di pluris quā trecentis denarijs, ac dari pauperibus. Et infremue-
 runt aduersus illā. At Iesus dixit: sinite illā, cur illi molesti estis?
 bonū opus operata est erga me. Sēper em̄ pauperes habetis vo-
 biscū: & quocūq; volueritis, potestis illis benefacere, me ve-
 ro nō semper habetis, quod potuit, hæc fecit: præuenit, vt vnge-
 ret meū corpus ad sepulturā. Amen dico vobis: Vbicunq; præ-
 dicatū fuerit euangeliū hoc in totum mundū, etiā hoc quod fecit
 hæc, diceēt in memoriā istius. Et Iudas Iscariotes, vnus e duode-
 cim, abiit ad summos sacerdotes, vt traderet eum illis. Quo audi-
 to, illi gauisi sunt, & polliciti sunt ei pecuniā se duros. Et quæ-
 rebat, quō opportune illū traderet. Ac primo die azymorū, cum
 pascha immolarent, dicunt illi discipuli sui: Vbi vis vt abeam⁹ &
 patem⁹, vt edam pascha? Et emittit duos e discipulis suis, & dicit
 illis: Ite in ciuitatē, & occurret vobis homo hydrīam aquæ baiu-
 lans, sequimini illū: & quocūq; ingressus fuerit, dicite patri fami-
 lias, magister dicit: Vbi est diuersoriū, vbi pascha cum discipulis
 meis edam? Et ille vobis ostēdet tricliniū magnū, stratū, paratū,
 illic parate nobis. Et exierunt discipuli eius, & venerunt in ciui-
 tatē, & repererūt quēadmodū dixerat illis. paraueruntq; pascha.
 Et cū vespera iam esset, venit cum duodecim. Et cum accūberent
 ederentq;, dixit Iesus: Amen dico vobis: Vnus ex vobis prodit

SECUNDVM

turus est me, qui edit mecū. At illi cœperunt esse mœssi, ac dice-
 re illi singulatim: Nū ego? Et alius, nū ego? Ille vero respondens,
 dixit illis: Vnus e duodecim qui intingit mecū in catinum. Filius
 quidē hoīs vadit, sicut scriptū est de illo: Sed vā hoī illi, p̄ quē fi-
 lius hoīs prodiit, Bonum erat illi, si natus nō fuisset homo ille. Et
 edentibus illis, sumpto Iesus pane, cū gratias egisset, fregit & de-
 dit illis, ac dixit: Sumite, comedite, hoc est corpus meū. Et accep-
 to poculo, cū gr̄as egisset, dedit illis, & biberūt ex eo oēs, & dixit
 illis: Hic est sanguis meus noui testamēti, q̄ p̄ multis effunditur.
 Amē dico vobis, posthac nō bibā de fructu vitis, vsq; ad diē illū,
 cū illud bibero nouū in regno dei. Et cū hymnū dixissent, exierūt
 in montē oliuarū. Et dicit illis Iesus: Oēs offendiculū patiemini
 per me in nocte hac, quia scriptū est: Percutiā pastorē, & disper-
 gent oves. Sed posteaqnā resurrexero præcedā vos in Galilæā.
 Petr⁹ aut̄ dixit illi: Etiā si oēs offendiculū passi fuerint, at nō ego.
 Et dicit illi Iesus: Amen dico tibi, qđ hodie in nocte hac, priusq̄
 bis gall⁹ cecinerit, ter abnegabis me. At ille vehementi⁹ dicebat:
 Immo si me oportuerit cōmori tibi, nō te abnegabo. Sifiter aut̄
 & oēs dicebant. Et veniūt in locū cui⁹ nomē Gethsemani & dicit
 discipulis suis: Sedete hic, donec digressus orauero. Et assumit
 Petrū, & Iacobū, & Ioannē secum, cœpitq; expauescere & angī.
 Et dixit illis: Dolo afficiāia mea vsq; ad mortē, manete hic &
 vigilate. Et progressus paululū prostratus est in terram & orauit,
 vt si possibile esset, transiret a se hora, & dicebat: Abba pater, oīa
 possibilīa sunt tibi, aufer poculū a me hoc. Veruntamē nō quid

ego velim, sed quod tu. Et venit, & offendit eos dormientes, dicitque Petro: Simon dormis? non potuisti unam horam vigilare? Vigilate, & orate, ne veniatis in tentationem. Spiritus quidem promptus, ac caro infirma. Et rursus digressus orabat, & eundem dixit sermonem. Et reuersus offendit illos rursus dormientes, erant enim oculi eorum grauati: neque sciebant quid illi responderet. Et venit tertio, dicitque illis: Dormite posthac & requiescite. Sufficit. Venit hora ecce tradit filius hominis in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui perdit me, appropinquat. Et continuo adhuc eo loquente accedit Iudas, qui erat unus e duodecim, & cum illo turba multa cum gladijs & fustibus a summis sacerdotibus & scribis & senioribus. Dederat autem eis qui prodebat eum, commune signum illis, dicens: Quicumque osculatus fuero, is est, comprehendite illum, & abducite caute. Et cum venisset, protinus accedit ad illum, dicitque ei: Rabbi rabbi, ac deosculatus est eum. Illi vero iniecerunt in illum manus suas, & comprehenderunt eum. Unus autem quispiam astantium educto gladio percussit seruum summi sacerdotis, & amputauit eius auriculam. Et respondens Iesus dixit illis: Tanquam ad latronem existis cum gladijs ac fustibus ad comprehendendum me, quotidie eram apud vos in templo docens, & non comprehendistis me, sed ista sunt ut impleantur scripturae. Et relicto illo omnes fugerunt. Et unusquispiam adolescentulus sequebatur illum circum amictus sindone super nudum, & comprehendit illum adolescentuli. Ille vero relicta sindone nudus effugit ab illis. Et abduxerunt Iesum ad summum sacerdotem. Et conueniunt cum illo omnes summi

mi sacerdotes & seniores & scribæ. Et Petrus eminus sequebat
illum donec venisset in atrium summi sacerdotis, & erat sedens vna
cū ministris, & calefiebat, ad lumen. Summi vero sacerdotes & totū
cōciliū quærebāt aduersus Iesum testimoniū, vt morti traderēt
eū, nec inueniebant. Nā mlti falsum testimoniū dixerāt aduersus
illū, nec erāt satis idonea testimonia. Et qdā assurgebāt & falsum
testimoniū ferebant aduersus illū, dicentes: Nos audiui⁹ eū di-
centē: Ego diuā tēplū hoc qđ est manib⁹ factū, & tribus diebus
aliud sine manib⁹ factū extruā. Et ne sic quidē satis idonea erant
testimonia illorū. Et surgens summ⁹ sacerdos in mediū, interro-
gabat Iesum dicens: Nō rñdes quicq̄? Quid isti aduersū te dicunt
testimonia? At ille tacebat, neq̄ quicq̄ respondebat. Rursum sum-
mus sacerdos interrogauit, & dicit illi: Tu es ille Christus filius
benedicti? Iesus autē dixit: Ego sū, & videbitis filiū hoīs sedentē a
dextris virtutis, & venientem in nubibus cœli. Sūmus autē sacer-
dos dilaceratis vestibus suis dixit: Quid præterea opus habem⁹
testibus? Audistis blaphemiā. Quid vobis videt? Illi vero omēs
cōdemnauerunt eū esse reū mortis. Et cœperūt quidā conspuere
in eū, & obuelare faciem illius, & colaphis eū cædere, & dicere
illi: Diuina. Ac ministri alapas illi impingebāt. Et cū esset Petrus
in atrio inferius, venit vna ancillarū summi sacerdotis, cūq̄ vidisset
Petrum calefacientē se, intuita illū, dicit: Et tu cū Nazareno Iesu
fuisse? At ille negauit, dicens: Non noui, neq̄ scio quid dicas. Et
exiuit foras in vestibulū, & gallus cecinit. Et ancilla cū vidisset eū
rursū cœpit dicere his qui astabant, hic ex illis est. At ille rursū

negabat, ac paulo post iterū, qui aſſabāt, dicebant Petro: Vere ex illis es, nam & Galilæus es, & loquela tua cōuenit. At ille coepit execrari ac deierare, nō noui hoïem iſtū de quo dicitis. Et iterum gallus cecinit. Recordatusq; eſt Petrus verbi quod dixerat illi Ieſus: Priuſq; gallus cecinerit bis, abnegabis me ter, coepitq; flere.

¶ CAPVT. XV.

T cōfeſſim diluculo concilio inito ſummi ſacerdotes cum ſenioribus & ſcribis ac toto cōfeſſu vinctum Ieſum abduxerunt, tradideruntq; Pilato. Et interrogauit eū Pilatus: Tu es ille rex Iudæorū? At ille reſpondēs, dixit illis: Tu dicis. Et accuſabāt eū ſummi ſacerdotes de multis. Pilat⁹ aut̄ ruruſus interrogauit illū, dicens: Non reſpondes quicquā? ecce q̄ multa aduerſus te teſtant̄? Ieſus aut̄ deinde nihil reſpondit, adeo vt admiraret̄ Pilatus. Cæterū in feſto dimittebat illis vnū vinctū: quēcunq; poſtulaffent. Erat aut̄ q̄ dicebat̄ Barabbas, q̄ cū ſeditio⁹ nis auctorib⁹ fuerat vinctus, q̄ per ſeditionē cædē patrauerant. Et cū acclamaffet turba, coepit flagitare, vt faceret quēadmodū ſemper fecerat iſtis. Pilat⁹ aut̄ reſpōdit eis, dicens: Vultis dimittā vobis regē illū Iudæorū? Sciebat em̄ qđ ppter inuidiā tradidiffent illū ſummi ſacerdotes. Sūmi vero ſacerdotes cōcitauerūt turbā, vt potius Barabbā dimitteret iſtis. Pilat⁹ aut̄ reſpōdens ruruſū, ait illis: Quid igiṛ vultis faciā ei, quē dicitis regē Iudæorum? At illi ruruſū clamauerūt: Crucifige iſtū. Pilat⁹ aut̄ dicebat illis: Quid em̄ mali fecit? At illi vehementius clamauerūt: Crucifige eū. Pilatus vero volens turbæ facere ſatis, dimiſit illis Barabbam, & tradidit

.LVI . . . SECUNDVM. AM
Iesum flagellatū, vt crucifigereēt. Milites autē abduxerunt eū intro
in atriū, qđ est prætoriū, & cōuocant totā cohortē, & induunt illū
purpura, & circūponūt ei cōtextam spinis caronā, & cōeperunt
salutare illū: Aue rex Iudæorū, & verberabāt illius caput arundi-
ne, & inspuebāt in illū, & positis genibus adorabant illū. Et cum
illulissent ei, exuerunt eū purpura, & induerūt illū vestibus pro-
prijs, & educūt eū, vt crucifigerent eū. Et coegerunt prætereuntē
quēdā Simonē Cyrenensem, qđ veniebat ex agro, patrē Alexan-
dri & Rufi, vt tolleret crucē ei⁹: Et ducūt eū in Golgotha locum,
qđ est, si interpretaris, caluarie locus, & dederūt illi bibere myr-
rhatū vinū, sed ille nō sumpsit. Cūq; crucifixissent eū, partiti sunt
vestimenta ei⁹, mittentes sortē sup̄ illa, quis qđ tolleret. Erat autē
hora tertia, & crucifixerūt eū. Et erat inscriptio causę illi⁹ scripta
Rex Iudeorū. Et cū eo crucifigūt duos latrones: vnum a dextris,
& alterū a sinistris eius. Et impleta est scriptura, quę dicit: Et eū
iniquis deputat⁹ est, & qđ p̄teribāt, cōuiciabant illi: mouētes capita
sua, ac dicētes: Vē qđ demoliris tēplū, & i trib⁹ dieb⁹ extruis, serua
te ipsū & descēde de cruce. Sicut & sūmi sacerdotes illudētes inter
se se cū scribis, dicebāt: Alios seruauit se ipsū seruare nō pōt. Chri-
stus ille rex Israel descēdat nūc de cruce, vt videam⁹ & credamus.
Et qđ crucifixi fuerant cū illo, p̄bra iaciebant in eū. Cū vero facta
esset hora sexta, tenebrę ortę sunt super totā terrā, vsq; ad horā
nonam. Et hora nona clamauit Iesus voce magna, dicens: Eloi,
eloi, lama sabachthani, qđ est, si quis interpret, deus me⁹, de⁹ me⁹,
cur me deseruisti: & quidā astantiū cum audissent, dicebāt: Ecce

MARCVM. SECVNDVS. FO. XVII.

Heliam vocat. Accurrit autem quidam, & impleta spogia aceto, imposuit
 rursus harundini, porrexit illi potum, dicens: Sinite, videam an ven-
 turus sit Helias, ad deponendum eum. Iesus autem emissit voce magna,
 expiravit. Et velut templi scissum est in duas partes, a summo usque
 ad imum. Cum vidisset autem Centurio, qui affabat ex adverso illi, quod
 sic emissio clamore expirasset, dixit: Vere homo hic filius erat dei.
 Erant autem & mulieres e longinquo spectantes, inter quas erat Ma-
 ria Magdalene, & Maria Iacobi parvi, & Iose mater, & Salome,
 quae etiam cum esset in Galilaea, secutae fuerant illum, & ministraverant
 ei, aliaeque complures quae simul ascenderant cum eo Hierosolymam. Et cum
 iam venisset vespera, quoniam erat parasceue, quae praecedit sabbatum, ve-
 nit Ioseph ortus ex civitate Arimathaea, honestus senator, qui &
 ipse erat expectans regnum dei, & sumpta audacia, ingressus est ad
 Pilatum, & petiit (ab eo) corpus Iesu. Pilatus autem admiratus est, si iam
 mortuus esset, & accersito ad se Centurione, interrogavit illum, an
 iam dudum mortuus fuisset. Et re cognita ex centurione, donavit cor-
 pus ipsi Ioseph. Et is mercatus sindonem, depositum eum inuoluit sindo-
 ni, deposuitque in monumento, quod erat excisum e petra. Et aduoluit
 lapidem ad ostium monumenti. At Maria Magdalene & Maria Iose
 spectabant ubi poneretur. ¶ CAPVT. XVI.

T cum praeterisset sabbatum. Maria Magdalene, & Ma-
 e ria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut veniret & un-
 geret eum. Et summo diluculo diei primi sabbatorum, veni-
 unt ad monumentum, exorto sole. dicebantque inter sese: Quis reuol-
 uet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et cum respexissent, videt la-
 M.

SECUNDVM.

pidē esse reuolutū, nā erat magnus valde. Et ingressae in monu-
mentū, viderūt adolescentē sedentē a dextris, amictū stola candi-
da, & expauerūt. At ille dicit eis: Ne expauescatis, Iesum queritis
Nazarenū, q̄ fuit crucifix⁹, surrexit nō est hic, ecce loc⁹, vbi posu-
erāt illū. Sz abite, dicite discipulis ei⁹ & Petro, qđ ille p̄cedit vos in
Galileā, illic eū videbitis, sicut dixit vobis. Et abeūtes cito fugerūt
a monumēto Habebat enī illas tremor, & stupor, neq; cuiq; qđ
dicebāt, timebāt enī. Cū surrexisset autē Iesus mane primo die sab-
bati, appuit primū Marię magdalene, de q̄ eiecerat septē demōia
Illa p̄fecta, renūciauit ihs, q̄ cū illo fuerāt lugētibus ac flentib⁹. Et
illi cum audissent, qđ viueret, ac visus esset ab illa, non crederūt.
Post hęc autē duobus ex ipsis ambulātib⁹, apparuit in alia for-
ma euntib⁹ rus. Et illi abierunt, ac renūciauerūt reliquis, nec his il-
li crediderunt. Postea discumbentibus illis vndecim apparuit: &
exprobrauit illis incredulitatē suā, & cordis duriciē, qđ ihs qui se
vidissent resurrexisse nō credidissent. Et dicebat eis: Ite in mun-
dū vniuersum, & p̄dicāte euangeliū oī creature: Qui crediderit
& baptizat⁹ fuerit, salu⁹ erit q̄ vero nō crediderit, cōdēnabit. Por-
ro signa eos q̄ crediderint, hęc subsequēt: Per nomē meū demō-
nia eijcient: linguis loquent̄ nouis: serpentes tollēt. Et si qđ letale
biberint, nō nocebit eis. Sup̄ ægrotos man⁹ iponēt, & bñ habe-
būt Itaq; dñs quidē postq̄ locut⁹ fuisset eis, recept⁹ ē in cœlū, et cō-
sedit a dextris dei. Illi vero egressi, p̄dicauerūt vbiq; domino
cooperante, & sermonem confirmāte per signa subsequētia.

EVANGELII SECUNDVM
MARCVM. FINIS.